

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ АКСУБАЙ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
СӨНЧӨЛЕ АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ СОВЕТЫ**

КАРАР

№ 9

06.03. 2015 ел

**Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы "Сөнчөле авыл
жирлеге» муниципаль берәмлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү
турында**

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары
турында» 06.10.2003 ел, №131 - ФЗ Россия Федерациясе Законы, Татарстан
Республикасы Аксубай муниципаль районы Сөнчөле авыл жирлеге Уставының 81,
82, 83 статьялары нигезендә Сөнчөле авыл жирлеге Советы карар кабул итте:

1. Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының «Сөнчөле авыл
жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставына 1 нче кушымта нигезендә үзгәрешләр
һәм өстәмәләр кертүгә.
2. Әлеге карарны федераль законда билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәве өчен
Юстиция органына жиберергә.
3. Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Сөнчөле авыл жирлеге
Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү дәүләт теркәвеннән соң махсус
мәгълүмат стендларында халыкка житкерелергә тиеш.
4. Әлеге карар гамәлдәге законнарда билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда үз
көченә керә.

Сөнчөле Авылы Советы Рәисе
авыл жирлеге башлыгы

И.В.Крайнова.

Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы "Сөнчэле авыл жирлеге» муниципаль берәмлек Уставына үзгөрешләр һәм өстәмәләр керту турында»

1. 6 статья жирле әһәмияткә ия мәсьәләләренә түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

1. Жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә түбәндәгеләр керә:

1) жирлек бюджеты проектын төзү һәм карау, жирлек бюджетын раслау һәм үтәү, аның үтәлешен тикшереп тору, жирлек бюджеты үтәлеше турында хисап төзү һәм раслау;

2) жирлекнең жирле салымнарын һәм җыемнарын билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгару;

3) жирлекнең муниципаль милкендәге мөлкәткә ия булу, файдалану һәм эш итү;

4) жирлекнең торак пунктлары чикләрендә янгын куркынычсызлыгының беренчел чараларын тәэмин итү;

5) жирлектә яшәүчеләрне элемтә, җәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыру;

6) ялны оештыру һәм халыкны мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыру;

7) Жирлек территориясендә физик культура һәм массакүләм спортны үстерү өчен шартлар тудыру, жирлекнең рәсми физкультура-сәламәтләндерү һәм спорт чараларын уздыруны оештыру;

8) жирлекнең архив фондларын формалаштыру;

9) жирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау, шул исәптән алар урнашкан биналарны (торак йортларны да кертеп), тиешле Биналарның һәм корылмаларның фасадларын һәм коймаларын карап тоту таләпләрен, аларны төзекләндерү буенча эшләр исемлеген һәм аларны башкару вакыт аралыгын билгеләү; биналарның (биналарның) һәм корылмаларның төзекләндерүдә катнашу тәртибен билгеләү яқындагы территорияләр; жирлек территориясен төзекләндерүне оештыру (урамнарны яктырту, территорияне яшелләндерү, урам исемнәре һәм йорт номерлары белән күрсәткечләр кую, кече архитектура формаларын урнаштыру һәм карап тоту);

10) урам-юл челтәре элементларына адреслар бирү, адресларны үзгәртү, юкка чыгару, исемнәр бирү (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларынан, төбәк яки муниципаль ара әһәмияттәге автомобиль юлларынан, муниципаль районның жирле әһәмияттәге автомобиль юлларынан тыш), жирлек чикләрендәге планлаштыру структурасы элементларына исемнәр бирү, мондый исемнәренә үзгәртү, мәғлүматны урнаштыру дөүләт адреслы реестры;

11) авыл хужалыгы производствосын үстерүгә ярдәм итү, кече һәм урта эшқуарлыкны үстерү өчен шартлар тудыру;

12) жирлектә балалар һәм яшьләр белән эшләр чараларын оештыру һәм гамәлгә ашыру;

13) җәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданның һәм аларның берләшмәләренә ярдәм күрсәтү, халык дружиналары эшчәнлеген өчен шартлар тудыру;

14) көнкүреш калдыкларын һәм чүп-чарны җыю һәм чыгаруны оештыру;

15) ритуаль хезмәтләр оештыру һәм күмү урыннарын карап тоту»

2. 7 статьяның 1 өлешен түбәндәге эчтәлектәге 12,13 пункт белән өстәргә:

« 12) федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә һәм шартларда оешмалар тарафыннан хезмәт күрсәтүләр сыйфатына бәйсез бәя бирүне оештыру өчен шартлар тудыру.

13) муниципаль торак фондыннан гражданның наем шартнамәләре буенча торак урыннары бирү

3. Уставның 30 статьясында 5;24 пунктларны төшереп калдырырга

47 статья. Башкарма комитетның вәкаләтләрен түбәндәге редакциядә бәян итәргә

1. Жирлек башкарма комитеты:

1) планлаштыру, бюджет, финанс һәм исәпкә алу өлкәсендә:

- жирлек бюджеты проектын, жирлекнең комплекслы социаль-икътисади үсеш планнары һәм программалары проектларын тәзи;

- жирлек бюджетының үтәлешен тәэмин итә, жирлекнең комплекслы социаль-икътисади үсеш планнарын һәм программаларын үтәүне оештыра;

- жирлек бюджеты үтәлеше турында хисап, жирлекнең комплекслы социаль-икътисади үсеш планнары һәм программалары үтәлеше турында хисаплар әзерли;

- жирлекнең икътисадын һәм социаль өлкәсенең торышын характерлаучы статистик күрсәткечләр жыйуны һәм күрсәтелгән күрсәткечләргә Россия Федерациясә Хөкүмәтә тарафыннан билгеләнгән тәртиптә дәүләт хакимияте органнарына тапшыруны оештыра;

2) муниципаль милек белән идарә итү, жирлек территориясендәге предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән үзара мөнәсәбәтләр өлкәсендә:

- жирлекнең муниципаль милегендә булган мөлкәт белән идарә итә, муниципаль милек объектларын тәзү, сатып алу, файдалану һәм арендау мәсьәләләрен хәл итә;

- жирлек Советы карары белән билгеләнә торган очракларда жирлек Советының муниципаль милекне читләштерү, шул исәптән аны хосусыйлаштыру турындагы тәкъдимнәрен әзерли һәм килештерүгә кертә;

- муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, оешмалар белән жирлекнең икътисади һәм социаль үсешендә хезмәттәшлек итү турында килешүләр тәзи; жирлек территориясендә халыкка хезмәт күрсәтү өлкәсендә төрле милек рәвешләрендәге предприятиеләр булдыруга ярдәм итә;

- жирлек советы билгеләгән тәртиптә муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр тәзи, аларның эшчәнлек максатларын, шартларын һәм тәртибен билгели, уставларын раслый, муниципаль казна учреждениеләрен финанслауны тәэмин итә, муниципаль учреждениеләргә һәм Предприятиеләргә үзгәртеп кору һәм бетерү мәсьәләләрен хәл итә, контракт нигезендә билгели һәм аларның житәкчеләрен эштән азат итә;

- муниципаль казна учреждениеләргә эшчәнлеген финанс белән тәэмин итә һәм муниципаль йөкләмәне бюджет һәм автоном муниципаль учреждениеләр тарафыннан финанс белән тәэмин итә, шулай ук муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып ала;

- кече һәм урта эшмәкәрлекне үстерү өчен шартлар тудыра;

- әгәр федераль законнарда башкача каралмаган булса, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр тарафыннан күрсәтелә торган хезмәтләргә тарифларны һәм муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр тарафыннан башкарыла торган эшләргә билгели;

3) авыл хужалыгы һәм эшмәкәрлекне үстерү өлкәсендә:

- авыл хужалыгы житештерүен үстерү һәм авыл хужалыгы продукциясе, чимал һәм азык-төлек базарын киңәйтү өчен шартлар тудыра;

- кече һәм урта эшмәкәрлекне үстерү өчен шартлар тудыра;

4) халыкка торак-коммуналь, көнкүреш, сәүдә һәм башка хезмәт күрсәтү өлкәсендә:

- халыкны жәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте белән тәэмин итү өчен шартлар тудыра; базарлар һәм ярминкәләр оештыра;

- билгеләнгән тәртиптә социаль наем шартнамәләре буенча бирелә торган торак урыннарына мохтажлар буларак гражданны исәпкә ала;

- торак законнары нигезендә социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарын наем шартнамәләре буенча муниципаль торак фондының торак урыннарын гражданны бирә;

- ялны оештыру һәм халыкны мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыра;

- жирлек территориясендә физик культура һәм массакүләм спорт үсешен тәэмин итә, жирлекнең рәсми физкультура-сәламәтләндрү һәм спорт чараларын үткөрүне оештыра;

- халыкның күпләп ял итүе өчен шартлар тудыра һәм халыкның күпләп ял итү урыннарын төзекләндрүне оештыра;

- энергияне сак тоту һәм энергетика нәтижәләлеген арттыру өлкәсендә муниципаль программаларны тормышка ашыра, муниципаль берәмлек чикләрендә муниципаль торак фонды тәшкил иткән күпфатирлы йортларга энергетик тикшерү үткөрүне оештыра, энергияне саклау һәм энергетика нәтижәләлеген күтәрү турындагы законнарда каралган башка чаралар оештыра һәм үткәрә;

5) төзекләндрү өлкәсендә:

- көнкүреш калдыклары һәм чүп-чар жыюны һәм чыгаруны оештыра;

- жирлек территориясен төзекләндрү (урамнарны яктырту, территорияне яшәлләндрү, урам исемнәре һәм йорт номерлары белән күрсәткечләр кую, кече архитектура формаларын урнаштыру һәм карап тотуны да кертеп) эшчәнлеген оештыра;

- адресларны үзләштерә, адресларны үзгәртә, юкка чыгара, урам-юл челтәре элементларына (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларынан, төбәк һәм муниципаль әһәмияттәге автомобиль юлларынан, муниципаль районның жирле әһәмияттәге автомобиль юлларынан тыш), жирлек чикләрендәге планлаштыру структурасы элементларына исемнәр бирүгә, мондый исемнәрен үзгәртүгә, аларны гамәлдән чыгаруга, дөүләт юлында мәгълүмат урнаштыруга бирелә адрес реестры;

- социаль инфраструктураны комплекслы үстерү, жирлекнең транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын раслай.

6) гражданнының хокукларын һәм ирекләрен саклау, законлылыкны тәэмин итү, Халыкны һәм территорияне гадәттән тыш хәлләрдән яклау өлкәсендә:

- жирлек территориясендә законнарның, дөүләт һакимияте һәм жирле үзидарә органнары актларының үтәләшен, гражданнының хокукларын һәм ирекләрен саклауны тәэмин итә;

- билгеләнгән тәртиптә, шул исәптән жирле үзидарә хокукларын бозучы, дөүләт һакимияте органнары һәм дөүләт вазыйфаи затлары, предпрятиеләр, учреждениеләр, оешмалар актларына карата шикаять белдерә;

- авыл жирлеге чикләрендә янғын куркынычсызлыгы буенча беренчел чаралар үткөрүне тәэмин итә;

- муниципаль сайлауларны, жирле референдумны, жирлек депутатын, жирлекнең сайланулы органын, жирлекнең сайланулы вазыйфаи затын чакыртып алу буенча тавыш бирүне, жирлек чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртеп кору

мәсьәләләре буенча тавыш бирүне оештыру һәм матди-техник яктан тәэмин итүне гамәлгә ашыра;

- жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затларына, жирле үзидарәнең сайланулы органнарына әгъзаларга, жирлек Советы депутатларына, муниципаль хезмәткәрләргә һәм муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләренә һөнәри белем һәм өстәмә һөнәри белем бирүне оештыра;

- жыелышлар, митинглар, урам йөрешләре, демонстрацияләр һәм пикетлар уздыру, спорт, тамаша һәм башка массакуләм ижтимагый чаралар оештыру белән бәйлә законнарда каралган чараларны гамәлгә ашыра;

- жәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданнырга һәм аларның берләшмәләренә ярдәм күрсәтә, халык дружиналары эшчәнлегә өчен шартлар тудыра;

7) мәдәният, спорт һәм балалар һәм яшьләр белән эшләү өлкәсендә:

- жирлек милкәндәгә мәдәни мирас объектларын (тарихи һәм мәдәни һәйкәлләрне) саклауны, куллануны һәм популярлаштыруны тәэмин итә, Жирлек территориясендә урнашкан жирле (муниципаль) әһәмияттәгә мәдәни халык объектларын (тарихи һәм мәдәни һәйкәлләрне) саклай;

- жирле традицион халык сәнгать ижатын үстерү өчен шартлар тудыра, жирлектә халык һөнәрчеләген саклау, торгызу һәм үстерү шартлары тудыра;

- жирлек территориясендә урнашкан муниципаль музейларны карап тотуны тәэмин итә;

- балалар һәм яшьләр белән эшләү чараларын оештыра һәм гамәлгә ашыра.

8) жирлекнең жирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дөүләт вәкаләтләрен үтәү өлкәсендә:

- федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә жирлекнең жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дөүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыра;

- дөүләт вәкаләтләрен башкару өчен тапшырылган матди һәм финанс чараларыннан тиешенчә файдалануны исәпкә алып бара һәм тәэмин итә;

- тиешле федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә тапшырылган дөүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру турында хисаплар тапшыра;

- жирлек Советының карарлары нигезендә жирлекнең жирле үзидарә органнары карамагында булган матди ресурслардан һәм финанс чараларыннан өстәмә файдалану тәэмин итә;

9) федераль законнар белән билгеләнгән тәртиптә һәм шартларда оешмалар тарафыннан хезмәт күрсәтүләренә сыйфатына бәйсез бәя бирүне оештыру өчен шартлар тудыра.

9) башка вәкаләтләр:

- жирлек ихтыяжлары өчен ясалма жир кишәрлекләре булдыру өчен кирәкле эшләрнең үтәлешен тәэмин итә, «федераль милектәгә су объектларында төзелгән ясалма жир кишәрлекләре турында һәм Россия Федерациясенә аерым закон актларына үзгәрешләр кертү хакында» 2011 елның 19 июлендәгә 246-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә ясалма жир кишәрлегә булдыру турында шартнамә төзү хокукына ачык аукцион үткәрә;

- жирлек башлыгы эшчәнлеген оештыру, хокукый, мәгълүмати, матди-техник һәм башкача тәэмин итүне гамәлгә ашыра;

- жирлекнең архив фондларын формалаштыруны тәэмин итә;

- гражданның журылек өчен әһәмиятле булган, әлеге Уставның 5 статьясындагы 1 өлешенең 8-10, 17 һәм 20 пунктларында каралган социаль әһәмияткә ия эшләрне (шул исәптән дежурлыкларны) үз теләге белән башкаруга жәлеп итү турында Карар кабул итә һәм аларны үткөрүне оештыра;

- федераль законнар нигезендә халыкара һәм тышкы икътисадый багланышларны гамәлгә ашыра;

- журылекнең журыле әһәмияттәге мәсьәләләре буенча, законнар, әлеге Устав, журылек Советы карарларынан тыш, журылек Советының яки журылекнең башка журыле үзидарә органнары компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

2. Башкарма комитет журылекнең журыле әһәмиятенә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итү буенча түбәндәге вәкаләтләрне башкара:

- журылек музейлары тудыра;

- журылектә нотариус булмаган очракта законнарда каралган нотариаль гамәлләр кыла;

- опека һәм попечительлек эшчәнлеген тормышка ашыруда катнаша;

- журылек территориясендә журыле милли-мәдәни автономияләрнең хокукларын гамәлгә ашыруга бәйле эшчәнлек алып бару өчен шартлар тудыра;

-Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә һәм журылек территориясендә миллиләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендә чараларны тормышка ашыруга ярдәм итә;

- журылек территориясендәге муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизацияләү буенча чаралар оештыруда һәм тормышка ашыруда катнаша;

- туризм үсеше өчен шартлар тудыра;

- кеше хокукларын тәэмин итүне ижтимагый контрольдә тотучы һәм мөҗбүри тоту урыннарындагы затларга ярдәм күрсәтүче ижтимагый күзәтү комиссияләренә ярдәм күрсәтә.

- инвалидларның ижтимагый берләшмәләренә, шулай ук инвалидларның гомумроссия ижтимагый берләшмәләре тарафыннан оештырылган оешмаларга «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында»1995 елның 24 ноябрәндәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә ярдәм күрсәтә.

3. Журылек башкарма комитеты Муниципаль контрольне тормышка ашыруга вәкаләтле орган булып тора.

Муниципаль контроль өлкәсендә журылек башкарма комитеты вәкаләтләренә түбәндәгеләр керә:

1) Тиешле территориядә муниципаль контрольне оештыру һәм гамәлгә ашыру;

2) журыле үзидарә органнарына төбәк дәүләт контролен (күзәтчелеген) оештыру һәм гамәлгә ашыру, аны гамәлгә ашыру вәкаләтләре бирелгән;

3) эшчәнлекнең тиешле өлкәләрендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыруның административ регламентларын эшләү. Күрсәтелгән административ регламентларны эшләү һәм кабул итү Россия Федерациясе

субъектларының норматив хокукий актлары белән билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла;

4) эшчәнлекнең тиешле өлкәләрендә муниципаль контрольнең нәтижәләлеген мониторинглауны оештыру һәм уздыру, аны уздыру күрсәткечләре һәм методикасы Россия Федерациясә Хөкүмәте тарафыннан раслана;

5) федераль законнарда, законнарда һәм Татарстан Республикасы субъектларының башка норматив хокукий актларында каралган вәкаләтләргә гамәлгә ашыру.

Муниципаль контрольне турыдан-туры гамәлгә ашыру функцияләре жирлек башкарма комитеты органнарына моңдый органнарның статусын билгели торган хокукий актлар нигезендә йөкләнергә мөмкин.

Муниципаль контрольне гамәлгә ашыруга, юридик затларны, шәхси эшмәкәрләргә тикшерүгә оештыруга һәм үткәргүгә бәйлә мөнәсәбәтләргә карата "дәүләт контролен (күзәтчелеген) һәм муниципаль контрольне гамәлгә ашырганда юридик затларның һәм индивидуаль эшмәкәрләргә хокукларын яклау турында" 2008 елның 26 декабрдәгә 294-ФЗ номерлы Федераль закон нигезләмәләре кулланыла.

65 статьяга муниципаль хокукий актларны бастырып чыгару (халыкка чыгару) һәм аларның үз көченә керү тәртибе түбәндәгә редакциядә 3.1 пункт өстәргә:

Массакуләм мәгълүмат чаралары сыйфатында «Татарстан Республикасы хокукий мәгълүматының рәсми порталы», Аксубай муниципаль районының рәсми сайты, Савруш авыл жирлегенә мәгълүмат стендлары кулланыла.

74 статьяда жирлектә бюджет процессын 7 пунктны түбәндәгә редакциядә бәян итәргә:

12. Бюджет проектын төзү нигезләнгән;

13. - Россия Федерациясендә бюджет сәясәтен билгеләүче Россия Федерациясә Президентының Россия Федерациясә Федераль Собраниесенә юлламасы нигезләмәләре;

14. - бюджет сәясәтенең төп юнәлешләре һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре;

15. - Россия Федерациясенәң таможня-тариф сәясәтенең төп юнәлешләре;

16. - социаль-икътисади үсеш фаразы;

17. - Озак вакытка бюджет фаразы (бюджет фаразы проекты, бюджет фаразы үзгәрешләре проекты) ;

- дәүләт (муниципаль) программалары (дәүләт (муниципаль) программалары проекты, күрсәтелгән программаларны үзгәртү проектлары)

3.75 статьяны түбәндәгә редакциядә бәян итәргә:

75 Статья. Муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен сатып алулар

1. Муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләргә сатып алу Дәүләт һәм муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләргә сатып алу өлкәсендә контракт системасы турында Россия Федерациясә законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып алу жирлек бюджеты хисабына башкарыла.